

MUTHELO WA MURINGATENGO

NYENDEDEZI YA NDEME YA MUTHELO

Follow us on

25 YEARS
ANNIVERSARY
At Your Service
1997 - 2022

SARS
At Your Service

BAMBIRI LA NYENDEDZI YA MUINGATENGO LA VHORAMABINDU VHAṬUKU

Muthelo wa Muingamutengo ndi mini?

Muthelo wa Muingatengo ndi muthelo u songo lumbaho wa nyingathengo, levi na mithelo ine ya theliswa zwiṅwe zwa zwibveledzwa zwapo kana zwo tou ṭundwaho, zwine zwa shumiswa Afrika Tshipembe. Mulayo wa Muingatengo u ita mbetshelwa u itela uri zwiṅwe zwa zwibveledzwa zwi theliske tsini na hune zwa bveledzwa hone.

Tshipikwa itshi tsha u kuvhanganya masheleni nga Muthelo wa Muingatengo ndi u itela uri hu vhe na masheleni a u badela tshinyalelo dza muvhuso dza pfunzo, dzinṅṅu, mutakalo, na zwiṅwe u ya nga mugaganyagwama wa ṅwaha. Tshinwe tshipikwa ndi u shumisa muthelo sa tshishumiswa tsha u ṭusa dzangalelo (u nyamisa) ḽa u shumisa zwiṅwe zwa zwibveledzwa zwine zwa vha khombo kha mutakalo wa vhadzulapo na mupo. Afha fhasi hu na dziṅwe dza dzitsumbo dza Muingatengo kha nyingathengo na dziḽevi.

1. Muingatengo wa nyingathengo u theliswa kha mashango oṭhe a re nga fhasi ha Southern African Customs Union (SACU), ane a vha Botswana, Lesotho, Namibia, Eswatini na Afrika Tshipembe. Phimo i no fana i dovha hafhu ya shuma kha zwibveledzwa zwo tiwaho Afrika Tshipembe i dovha hafhu ya shuma kha dzingu ḽoṭhe ḽa SACU.

Muingatengo wa nyingathengo wo tiwaho u theliswa kha zwibveledzwa zwo tiwaho kha Tshipiḽa 2A tsha Sheduḽu 1 kha Mulayo wa Vhuthelisazwiṭundwa na Muingatengo , 1964 (Mulayo), zwine zwa vha:

- » Halwa ha Sialala na luvhanda lwa u ita halwa ha sialala zwo itwaho nga manzhanzha o vhiliswaho kana luvhele lwo vhiliswaho lwa mvelo zwi re na tshikalo tsha aḽikhoholo (tshikambi) i sa fhiri 3.5 %
- » Halwa (halwa ho itwaho nga manzhanzha kana zwiṅwe zwi no ita halwa vhu re na maanḽa a aḽikhoholo i re na tshikalo tsha vhukati ha 3 u swika 6% nga tshikalo)
- » Waini na Waini dzi re na zwidohwadohwane (Vermouth)
  - Waini dzo vhiliswaho (ingwaho) lwa mupo na Waini dzi re na zwidohwadohwane dzine dza wanala nga u vhilisa ṅḽirivhe/dzhusi ya ṅḽirivhe dzi si dza kale, dzine dza vha na maanḽa a aḽikhoholo ane a nga swika 4.5% nga tshikalo , fhedzi a sa fhiri 16.5% nga tshikalo.

- Waini dzo vhliswaho (ingwaho) lu si lwa mvelo na waini dzi re na zwidohwadohwane dzine dza wanala nga u engagedza zwipiriṭi zwa waini kha waini dza mvelo na waini dzi re na zwidohwadohwane dzine dza vha na maanḁa a aḁikhoholo ane a nga swika 15% nga tshikalo , fhedzi a sa fhiri 22% nga tshikalo
  - Waini dzi re na vaṭaṭa (sparkling) na dzi re na zwidohwadohwane dzine dza bveledzwa nga u engagedza mutsiko kha waini dzo ingwaho lwa mvelo na waini dzi re na zwidohwadohwane une wa nga swika 300KPA musi dzo vhewa kha muhphiso wa 20°C.
- » Zwiṅwe zwa zwinwiwa zwo vhliswaho (zwo itwaho nga mitshelo yo vhliswaho (hu so ngo katelwa nḁirivhe), thoro kana mutoli, zwine zwa nga ṭanganywa na zwiṅwe zwinwiwa. Zwiṅwe zwa zwinwiwa zwo vhliswa lwa mvelo zwi na maanḁa a aḁikhoholo ane a bva kha 2.5% u swika 15% nga tshikalo, nahone musi zwo no thimbanywa na zwipiriṭi zwi vha na maanḁa a alikhoholo a u bva kha 15% u swika kha 23% nga tshikalo.
  - » Zwinwiwa zwi re na vaṭaṭa na zwi re na zwipiriṭi (zwo itwaho nga waini dzo ingwaho lwa mvelo, thoro, mitshelo, nkhwē, zwiṭatshi, na zwiṅwe zwine zwa vha na maanḁa a aḁikhoholo ya 40% nga tshikalo. Kana zwo itwa nga mitshelo yo vhliswaho, hune ho engagedza na zwipiriṭi u itela maanḁa a aḁikhoholo a no bva kha 15% u swika 23%)
  - » Zwibveledzwa zwa peṭiroliamu (sa tsumbo peṭirolu, dizili, na dizili u bva kha zwimela na zwiṅwe.)
  - » Zwibveledzwa zwa mafola (segereṭe, mafola a segereṭe, dzisiga, mafola a dziphaiphi, mafola a phaiphi dza madi – hubbly bubbly, zwibveledzwa zwa mafola zwine zwa tou fhiswa na zwiṅwevho.)

Nyingathengo dza muingatengo dza Muthelo ho sedzwa ndeme ya ndaka (Ad Valorem) ndi mithelo ine ya theliswa ho sedzwa ndeme ya tshibveledzwa nahone u theliswa zwibveledzwa zwo sumbedzwaho kha Tshipiḁa 2B tsha Sheduḁu 1 ya mulayo ho katelwa:

- » Eḁekithuroniki na mitambo
- » Zwiambaro zwa mukumba u re na maveve
- » Zwithu zwa u kunakisa lukanda na phefumu
- » Zwithuthubi na zwigidi
- » Ṭhingo tendeleki
- » Dzigoloi

Muingatengo wa dzilevi zwo ya nga u fhambana u ya nga shango ḁiṅwe na ḁiṅwe ḁi re muraḁo wa SACU.

Muingatengo wa dzilevi dzine dza theliswa nga Afrika Tshipembe

Levi ya (Muthelo wa tshivhaswa) kha zwibveledzwa zwa petiroliamu, i no theliswa kha zwibveledzwa zwo sumbedziwaho kha Tshipiḽa 5A tsha Sheduḽu 1 ya Mulayo.

Levi ya RAF (Tshikwama tsha Khombo dza Badani) kha zwibveledzwa zwa petiroliamu zwi no theliswa kha zwithu zwo sumbedziwaho kha Tshipiḽa 5B tsha Sheduḽu 1 ya Mulayo.

Levi ya zwa Mupo i no theliswa zwithu zwo sumbedziwaho kha Tshiteḽwa tsho teaho, sa zwe zwa bulwa afha fhasi, kha Tshipiḽa 3 tsha Sheduḽu 1 ya Mulayo. Khethekanyo dzadzo ndi dzi tevhelaho:

- Zwifaredzi zwo tiwaho na bege (tshekasi) zwa pulasitiki zwo sumbedziwaho kha (Tshiteḽwa A tsha Tshipiḽa 3)
- U bveledza ha muḽagasi u bva kha zwiko zwi sa vusuludzwiho (Tshiteḽwa B tsha Tshipiḽa 3)
- Mavhone a filamenthe a muḽagasi (guḽupu) (Tshiteḽwa C tsha Tshipiḽa 3)
- U bvisa gesepfuḽi (CO2) nga goloi ntswa (Tshiteḽwa D tsha Tshipiḽa 3)
- Mathaila (Tshiteḽwa E tsha Tshipiḽa 3)
- U bvisa gesepfuḽi ine ya lingana na gese ino thivhela ḽuvha (GHG) (Tshiteḽwa F tsha Tshipiḽa 3)

Levi ya Nyanḽadzo ya Zwamutakalo i no theliswa zwithu zwo sumbedziwaho kha Tshiteḽwa tsho teaho , sa zwe zwa bulwa afha fhasi, kha Tshipiḽa 7 tsha Sheduḽu 1 ya Mulayo ya Mulayo. Khethekanyo ndi dzi tevhelaho:

- Zwinwiwa zwa swigiri (Tshiteḽwa A tsha Tshipiḽa 7)
- Zwidzudzanyi na zwidziiswa zwa u ita zwinwiwa zwa swigiri (Tshiteḽwa A tsha Tshipiḽa 7)

Levi ya u vhambazelanḽa daimane dzi so ngo pholishiwaho dzine dza vhambazelwa nḽa u bva Afrika Tshipembe.

Muthelo wa vhaendi nga muyani

Vha nga fhiwa laisentsi/ u di nwalisa hani u itela Muthelo wa Muingatengo

Musi murengisi muñwe na muñwe a saathu u thoma u rengisa thundu dzine dza tea u thela muingatengo wa nyingathengo kana dziLevi, u tea u vhala Tshiteñwa 59A na 60 na milayo yo teaho kha Mulayo wa Zwiñundwa na Muingatengo, zwine zwa ÷oda vharengisi avha vha tshi di nwalisa kana u vha na laisentsi ya u maga kana u vhea kha mbulungelo (warehouse), nga u ÷adza fomo dzo teaho na ÷humetshedzo (annexures) dzo teaho (sa zwe zwa randelwa kha mulayo 59A na 60) na u zwi rumela, khathihi na mañwalo a thikhedzo, kha davhi ja tsini ja Vhuthelisazwiñundwa na Muingatengo.

Fomo i sa ÷adzwi nga mitshini ya nyendedzi ya u di nwalisa na laisentsi (DA185) ine ya vha na mañwalo a ÷humetshedzo na thikhedzo sa zwe zwa tiwa, u ya nga mulayo 59A na 60 wa Mulayo wa Vhuthelisazwiñundwa na Muingatengo.

- » Fomo ya Levi u di nwalisela vhurumelazwivhambadzwa nnda zwa daimane (DL185) na mañwalo a thikhedzo sa zwe a tiwa, u ya nga tshiteñwa 2 tsha Mulayo wa Levi ya vhurumelazwivhambadzwa (Ndango) zwa Daimane wa 2007.
- » Khumbelo ya madzhendedzi ya u diñwalisa/ u thutha kana u shandukisa zwidodombedzwa zwo nwaliswaho (APT101) zwa Muthelo wa Vhaendi nga Muyani, u ya nga mulayo 47B wa Mulayo wa Vhuthelisazwiñundwa na Muingatengo.
- » Khumbelo ya Vhatshimbidzi ya u diñwalisa/ u thutha kana u shandukisa zwidodombedzwa zwo nwaliswaho (APT102) zwa Muthelo wa Vhaendi nga Muyani, u ya nga mulayo 47B wa Mulayo wa Vhuthelisazwiñundwa na Muingatengo.

Musi vho no wana laisentsi na u di nwalisa, SARS i nga ta tshikalo tsha vhuñfihnduleli ha mulayo vhune khasitama ya nga ñetshedza lwa mulayo

Mbadelo murahu na mbuiselo murahu ya Muingatengo wa Nyingathengo na Dziļevi

Sheduļu 6 ya Mulayo i sumbedza mbadelo murahu na mbuiselo murahu ya muingatengo wa nyingathengo, zwivhaswa, Tshikwama tsha Khombo dza Badani, ļevi dza tshuṭhuwedzo dza mupo na mutakalo.

- » Arali ndaka dzine dza tea u badela muthelo dza shumiswa u ya nga Sheduļu 6 ho sedzwa mbetshelwa dza Mulayo, zwibveledzwa izwo zwi nga wana tshipiḡa kana mbadelo murahu na mbuiselo murahu yo khunyelelaho ya nyingathengo/ļevi.
- » Musi ho sedzwa zwiṅwe zwa zwibveledzwa, vharengisi vha nga tea uri vha ḡi ṅwalise sa vhashumisi vha mbadela murahu. U fana na musī vha tshi khou rengisa zwipiriṡi zwine zwa ḡo shumiswa kha u bveledza zwibveledzwa zwa kha ṅḡowetshumo kana zwibveledzwa zwi si zwikambi, u ḡi ṅwalisa u ya nga tshiteṅwa tsho teaho tsha mbadela murahu tsha Sheduļu 6.

Notsi nyangaredzi kha Sheduļu 6 dzi sumbedza nga vhuḡalo uri thendelo ya u sa ḡi ṅwalisa i itwa nga ṅḡila ḡe sa zwe zwa sumbedzwa kha mulayo 59A wa Mulayo u itela thundu dze dza tḡangedzwa nga fhasi ha mbadelo murahu na mbuiselo murahu ya nyingathengo, u ya nga tshiteṅwa tshiṅwe na tshiṅwe tshi re kha Sheduļu.

Hu nga itea mini arali vha sa tevhedzeli tḡoḡea dza Muingatengo?

- » Hu ḡo tewa maga a ndaṡiso u ya nga Mulayo
- » U kuvhanganywa ha nyingathengo, dziļevi na nzwalelo dzi no khou kolodiwa.
- » Kha zwiṅwe zwibveledzwa, thendelo ya u dzhia ndaka lwa tshinganyana (SARS i tshi khou dzia ndaka u swika tshikolodo tshi tshi badeliwa) i nga vha kha mitshini kana zwishumiswa.

U wana mafhungo nga vhuḁalo, vha nga kwama-

- » Kha vha dalelele siaṭari la Vhoramabindu Vhaṭuku nahone vha ye kha siaṭari la Vhavhambadzi na Vhadali
- » Kana vha dalele siaṭari la Vhuthelisazwiṭungwa & Muingatengo vha nange Muingatengo nga fhasi ha Khetho wa Customs and Excise kha webusaithi ya SARS www.sars.gov.za.

DISCLAIMER: The information contained in this leaflet is intended as guidance only and is not considered to be a legal reference, nor is it a binding tariff determination or ruling. The information does not take the place of legislation, and readers who are in doubt regarding any aspect of the information displayed in the leaflet should refer to the relevant legislation, or seek a formal opinion from a suitably qualified individual.

Contact Us

e-Contact

Visit the Small Business
page on the SARS website
www.sars.gov.za

Book an appointment on
www.sars.gov.za

SCAN ME

Follow us on

2022